

Księga Przysłów

Rozdział 1

Znaczenie przypowieści

1. Przypowieści Salomona, syna Dawida, króla izraelskiego: **2.** Dla poznania mądrości i karności, dla zrozumienia mów roztropnych, **3.** Dla przyjęcia pouczenia o rozważnym postępowaniu, o sprawiedliwości i prawie, i prawości, **4.** Dla udzielenia prostaczkom roztropności, młodym poznania i rozwagi. **5.** Kto mądry, niech słucha i pomnaża naukę, a rozumny niech zdobywa wskazówki, **6.** Aby rozumieć przypowieść i przenosić, słowa mędrców i ich zagadki. **7.** Bojaźń Pana jest początkiem poznania; głupcy gardzą mądrością i karnością.

Napomnienie i ostrzeżenie

8. Synu mój, słuchaj pouczenia swojego ojca i nie odrzucaj nauki swojej matki, **9.** Bo one są pięknym wieńcem na twojej głowie i naszyjnikiem na twojej szyi! **10.** Synu mój, jeżeli chcą cię zwabić grzesznicy, nie daj się! **11.** Jeżeli mówią: Chodź z nami! Zaczajmy się, aby przelać krew, zacatujmy bez przyczyny na niewinnego! **12.** Pochłoniemy ich jak kraina umarłych, żywcem i cało, jak tych, którzy zstępują do otchłani, **13.** Zdobędziemy różne kosztowne mienie, napelnimy nasze domy łupem. **14.** Zwiąż swój los z naszym, wszyscy będziemy mieli jedną kiesę. **15.** Synu mój, nie idź z nimi ich drogą, wstrzymaj swoją nogę od ich ścieżki! **16.** Gdyż ich nogi biegną do złego, śpieszą się, aby przelać krew. **17.** Lecz na próżno zastawiona jest sieć na oczach wszelkiego ptactwa. **18.** Bo oni czyhają raczej na własną krew, czatują na własne życie. **19.** Taki jest los wszystkich, którzy polują na niegodziwy zysk: zgubi on tych, których pogoń za nim opanowała.

Zew mądrości

20. Mądrość woła głośno na ulicy, na placach podnosi swój głos, **21.** Woła na rogu ulic pełnych wrzawy, wygłasza swoje mowy w bramach miasta: **22.** Jak długo wy, prostaczkowie, kochać się będziecie w prostactwie, a wy, szydercy, upodobanie mieć będziecie w szyderstwie, a wy, głupcy, nienawidzić będziecie poznania? **23.** Zwróćcie uwagę na moje ostrzeżenie! Oto chcę wam wyjawić moje myśli, obwieścić wam moje słowa. **24.** Ponieważ wołałam, a nie chcieliście słuchać, wyciągałam ręce, a nikt nie zważał, **25.** Ponieważ nie poszliście za moją radą i nie przyjęliście mojego ostrzeżenia, **26.** Dlatego i ja śmiać się będę z waszej niedoli, szydzić będę z was, gdy was ogarnie strach, **27.** Gdy padnie na was strach jak burza, a nieszczęście przyjdzie na was jak wichra, gdy was ogarnie niedola i utrapienie. **28.** Wtedy wzywać mnie będą, lecz ich nie wysłucham, szukać mnie będą, lecz mnie nie znajdą, **29.** Bo nienawidzili poznania i nie obrali bojaźni Pana, **30.** Nie chcieli mojej rady, gardzili każdym moim ostrzeżeniem. **31.** Dlatego muszą spożywać owoc swojego postępowania i sycić się swoimi radami,

32. Gdyż odstępstwo prostaków zabija ich, a niefrasobliwość głupców ich gubi. **33.** Lecz kto mnie słucha, bezpiecznie mieszkać będzie i będzie wolny od strachu przed nieszczęściem.

Rozdział 2

Poszukiwanie mądrości

1. Synu mój! Jeżeli przyjmiesz moje słowa i zachowasz dla siebie moje wskazania, **2.** Nadstawiając ucha na mądrość i zwracając serce do rozumu, **3.** Jeżeli przywołasz rozsądek i donośnie wezwiesz roztropność, **4.** Jeżeli szukać jej będziesz jak srebra i poszukiwać jej jak skarbów ukrytych, **5.** Wtedy zrozumiesz bojaźń Pana i uzyskasz poznanie Boga; **6.** Gdyż Bóg daje mądrość, z jego ust pochodzi poznanie i rozum. **7.** On zachowuje swoją pomoc dla prawych, jest tarczą dla tych, którzy postępują nienagannie, **8.** Strzegąc ścieżek prawa i czuwając nad drogą swoich wiernych. **9.** Wtedy zrozumiesz sprawiedliwość, prawo i prawość, każdą dobrą drogę. **10.** Gdyż mądrość wejdzie do twojego serca, a poznanie będzie miłe twojej duszy. **11.** Rozwaga czuwać będzie nad tobą, roztropność cię strzec, **12.** Zachowując cię od drogi zła, od człowieka, który mówi przewrotnie, **13.** Od tych, którzy porzucają ścieżki prawe, aby chodzić drogami ciemnymi, **14.** Którzy z radością popełniają zło, lubują się w złośliwej przewrotności, **15.** Których ścieżki są krzywe, którzy ze swoich dróg zbaczają na manowce; **16.** Ustrzeże cię także od cudzej żony, od obcej, która uwodzi słodkimi słowami, **17.** Która porzuca towarzysza swojej młodości i zapomina o przymierzu z Bogiem; **18.** Bo jej ścieżka schodzi w dół do śmierci, a jej drogi do krainy cieni. **19.** Nikt z tych, którzy do niej wchodzi, nie wraca i nie osiąga ścieżek życia. **20.** Przeto będziesz chodził drogą dobrych i będziesz się trzymał ścieżek tych, którzy są sprawiedliwi. **21.** Prawi bowiem zamieszkiwać będą ziemię i nienaganni pozostaną na niej; **22.** Lecz bezbożni zostaną z ziemi wytraceni, a niewierni z niej wykorzenieni.

Rozdział 3

Zachęta do bogobojności

1. Synu mój! Nie zapominaj mojej nauki, a twoje serce niech przestrzega moich przykazań, **2.** Bo one przedłużą ci dni i lata życia oraz zapewnią ci pokój. **3.** Niech cię nie opuszcza łaska i prawda, zawiąż je sobie na szyi, wypisz je na tablicy swojego serca! **4.** Wtedy znajdziesz życzliwość i uznanie w oczach Boga i ludzi. **5.** Zaufaj Panu z całego swojego serca i nie polegaj na własnym rozumie! **6.** Pamiętaj o nim na wszystkich swoich drogach, a On prostować będzie twoje ścieżki! **7.** Nie uważaj się sam za mądrego, bój się Pana i unikaj złego! **8.** To wyjdzie na zdrowie twojemu ciału i odświeży twoje kości. **9.** Czcij Pana darami ze swojego mienia i z pierwocin wszystkich swoich plonów! **10.** I będą twoje stodoły wypełnione ponad miarę, a twoje prasy opływać będą w moszcz. **11.** Synu mój, nie pogardzaj pouczeniem Pana i nie oburzaj się na jego ostrzeżenie! **12.** Kogo bowiem Pan miłuje, tego smaga, jak ojciec swojego ukochanego syna.

Wartość mądrości

13. Błogosławiony człowiek, który znalazł mądrość; mąż, który nabrał rozumu; **14.** Gdyż nabyć ją jest lepiej niż nabyć srebro i zdobyć ją znaczy więcej niż złoto. **15.** Jest cenniejsza niż perły, a żadne klejnoty nie dorównają jej wartości. **16.** W jej prawicy jest długie życie, w jej lewicy bogactwo i chwała. **17.** Jej drogi są drogami rozkoszy, a wszystkie jej ścieżki wiodą do pokoju. **18.** Jest drzewem życia dla tych, którzy się jej uchwycili, a ci, którzy się jej trzymają, są uważani za szczęśliwych. **19.** Pan mądrością ugruntował ziemię i rozumem stworzył niebiosy. **20.** Dzięki jego wiedzy wytrysnęły wody z otchłani, a z obłoków rosa spada kroplami. **21.** Synu mój! Zachowuj przezorność i roztropność i nie spuść ich z oczu, **22.** A będą one życiem twojej duszy i ozdobą twojej szyi. **23.** Wtedy bezpiecznie chodzić będziesz swoją drogą, a twoja noga nie potknie się. **24.** Gdy się położysz do snu, nie będziesz się bał, a gdy zaśniesz, będziesz miał miły sen. **25.** Nie lękaj się strachu znienacka ani nieszczęścia, gdy spada na bezbożnych, **26.** Gdyż Pan będzie twoją ufnością, a twojej nogi strzec będzie od sideł.

Wezwanie do dobroczynności

27. Nie wzbraniaj się czynić dobrze potrzebującemu, jeżeli to leży w twojej mocy. **28.** Nie mów do swego bliźniego: Idź i przyjdź znowu, dam ci to jutro - jeżeli możesz to teraz uczynić. **29.** Nie knuj złego przeciwko swemu bliźniemu, gdy ci ufa mieszkając z tobą! **30.** Nie spieraj się z nikim bez powodu, gdy ci nic złego nie wyrządził! **31.** Nie zazdrość człowiekowi gwałtownemu i nie obieraj żadnej jego drogi, **32.** Gdyż przewrotny jest obrzydliwością dla Pana; lecz szczerzy są jego przyjaciółmi. **33.** Klątwa Pana spoczywa na domu bezbożnego, lecz błogosławi On mieszkaniu sprawiedliwych. **34.** Z szyderców szydzi, lecz pokornym okazuje łaskę. **35.** Mądrzy dziedziczą chwałę, lecz głupcy są okryci hańbą.

Rozdział 4

Ojcowska zachęta do zdobywania mądrości

1. Słuchajcie, synowie, pouczenia ojca, zwróćcie na nie uwagę, abyście się nauczyli rozumu. **2.** Bo daję wam dobrą naukę, nie gardźcie moim wskazaniem! **3.** Gdy jeszcze byłem synem u mojego ojca, jako miły jednak pod opieką mojej matki, **4.** Pouczał mnie i mówił do mnie: Niech się twoje serce mocno trzyma moich słów, przestrzegaj moich przykazań, a będziesz żył! **5.** Nabywaj mądrości, nabywaj rozumu! Nie zapominaj słów moich ust i nie uchylaj się od nich! **6.** Nie zaniechaj jej, a będzie cię strzegła, ukochaj ją, a zachowa cię! **7.** Początek mądrości jest taki: Nabywaj mądrości, i za wszystko, co masz, nabywaj rozumu! **8.** Ceń ją sobie wysoko, a ona zapewni ci szacunek, obdarzy cię czcią, gdy ją otoczysz miłością. **9.** Włóż na twoją głowę ozdobny wieniec, obdarzy cię wspaniałą koroną. **10.** Słuchaj, synu mój, i przyjmij moje słowa, a będziesz żył długie lata. **11.** Uczę cię drogi mądrości, wiodę cię torami prawości. **12.** Gdy pójdziesz, twój krok nie będzie skrępowany, a gdy bieć będziesz, nie potkniesz się. **13.** Trzymaj się karności, nie ustawaj; zachowuj ją, gdyż ona jest twoim życiem! **14.** Na drogę bezbożnych nie wchodź

i nie kroczyć drogą złych ludzi! **15.** Unikaj jej i nie wchodź na nią; odwróć się od niej i omiń ją! **16.** Bo nie zasną, dopóki nie popełnią czegoś złego, a sen ich odleci, jeżeli nie doprowadzą kogoś do upadku, **17.** Bo chleb, który jedzą, to chleb bezceństwa, a wino, które piją, to gwałt. **18.** Ale droga sprawiedliwych jest jak blask zorzy porannej, która coraz jaśniej świeci aż do białego dnia. **19.** Droga bezbożnych jest jak ciemna noc; nie wiedzą, na czym mogą się potknąć. **20.** Synu mój, zwróć uwagę na moje słowa; nakłoń ucha do moich mów! **21.** Nie spuszczań ich z oczu, zachowaj je w głębi serca, **22.** Bo są życiem dla tych, którzy je znajdują, i lekarstwem dla całego ich ciała. **23.** Czujniej niż wszystkiego innego strzeż swego serca, bo z niego tryska źródło życia! **24.** Oddal od siebie fałsz ust i trzymaj z dala od siebie przewrotność warg! **25.** Niech twoje oczy patrzą wprost, a twoje powieki niech będą zwrócone prosto przed siebie! **26.** Bacz na tor, po którym ma stąpać twoja noga, i niech będą pewne wszystkie twoje drogi. **27.** Nie zbaczaj ani na prawo, ani na lewo, powstrzymuj swoją nogę od złego!

Rozdział 5

Ostrzeżenie przed cudzołóstwem

1. Synu mój, zwróć uwagę na moją mądrość, nakłoń ucha na moją roztropność, **2.** Abyś zachował mądre rady i aby twoje wargi utrzymały rozważę. **3.** Gdyż wargi cudzej żony ociekają miodem i gładziej niż oliwa jest jej podniebienie, **4.** Lecz w końcu jest gorzka jak piołun, ostra jak miecz obosieczny. **5.** Jej nogi schodzą do śmierci, jej kroki zdążają do krainy umarłych, **6.** Abyś ty nie wkroczył na ścieżkę życia; a że niestałe są jej drogi, ty tego nie wiesz. **7.** Teraz więc, synowie, słuchajcie mnie i nie oddalajcie się od moich słów! **8.** Daleko od niej chodź swoją drogą i nie zbliżaj się do drzwi jej domu, **9.** Abyś nie musiał oddać innym swojej sławy, a człowiekowi okrutnemu swoich lat, **10.** Aby obcy nie nasycili się twoim mieniem, a ciężko zdobyty twój dorobek nie dostał się do cudzego domu, **11.** Abyś pod koniec życia nie narzekał, gdy zwiędnie twoje ciało i twoja skóra, **12.** I nie musiał powiedzieć: O, jakże mogłem nienawidzić karności i moje serce lekceważyło przestroję, **13.** I nie słuchałem moich wychowawców, i nie nadstawiałem ucha moim nauczycielom! **14.** O mało co nie wpadłem w nieszczęście wśród zebranego ludu wiernego!

Pochwała stanu małżeńskiego

15. Pij wodę z własnej cysterny i wodę świeżą z własnej studni! **16.** Czy twoje źródła mają wylewać się na zewnątrz, a twoje strumienie na place? **17.** Do ciebie samego mają należeć, a nie do obcych równocześnie z tobą! **18.** Niech będzie błogosławiony twój źródło, a raduj się z żony twojej młodości! **19.** Miłej jak łania, powabnej jak gazela! Niech jej piersi zawsze ci sprawiają rozkosz, upajaj się ustawicznie jej miłością! **20.** Dlaczego, synu mój, masz się rozkoszować obcą i ścisnąć pierś cudzej? **21.** Gdyż przed oczyma Pana jawne są wszystkie drogi człowieka i On zważa na wszystkie jego ścieżki.

22. Bezbożny płacze się we własnych nieprawościach, wikła się w pętach swego grzechu. **23.** Umrze z powodu braku karności i z powodu wielkiej swojej głupoty zbłądzi.

Rozdział 6

Ostrzeżenie przed poręczeniem

1. Synu mój! Jeżeli ręczyłeś za swego bliźniego, jeżeli dałeś porękę obcemu, **2.** Jeżeli związany jesteś przez słowa swoich ust, schwytany przez własną mowę, **3.** Uczynź to, synu mój, abyś znowu był wolny, gdyż jesteś w ręku swego bliźniego! Idź śpiesznie i nalegaj na swego bliźniego, **4.** Nie daj zasnąć swoim oczom i nie pozwól, aby się zdrzemnęły twoje powieki! **5.** Wyrwij się jak gazela z sieci i jak ptak z ręki ptasznika,

Napiętnowanie lenistwa

6. Idź do mrówki, leniwcze, przypatrz się jej postępowaniu, abyś zmądrzał. **7.** Nie ma ona wodza ani nadzorcy, ani władcy, **8.** A jednak w lecie przygotowuje swój pokarm, w żniwa zgromadza swoją żywność. **9.** Leniwcze! Jak długo będziesz leżał, kiedy podniesiesz się ze snu? **10.** Jeszcze trochę pospać, trochę podrzemać, jeszcze trochę założyć ręce, aby odpocząć. **11.** Tak zaskoczy cię ubóstwo jak zbójca i niedostatek, jak mąż zbrojny.

Potępienie fałszu

12. Człowiek niegodziwy, mąż bezbożny, chodzi z fałszem na ustach, **13.** Mruga oczyma, daje znaki nogami, palcami wskazuje, **14.** W sercu swoim chowa podstęp, ustawicznie knuje zło, sieje niezgodę. **15.** Dlatego nagle spada nań nieszczęście, w oka mgnieniu bywa bez ratunku zdruzgotany.

Zestawienie wad

16. Tych sześć rzeczy nienawidzi Pan, a tych siedem jest dla niego obrzydliwością: **17.** Butne oczy, kłamliwy język, ręce, które przelewają krew niewinną, **18.** Serce, które knuje złe myśli, nogi, które śpieszą do złego, **19.** Składanie fałszywego świadectwa, i sianie niezgody między braćmi.

Ostrzeżenie przed cudzołóstwem

20. Zachowuj, synu mój, przykazanie swego ojca i nie odrzucaj nauki swojej matki! **21.** Utrwal je na zawsze w swoim sercu, i owiń nim swoją szyję. **22.** Gdy pójdziesz, będzie ci towarzyszyć, strzec cię będzie w czasie twojego snu, a gdy się obudzisz, odezwie się do ciebie, **23.** Gdyż przykazanie jest pochodnią, a nauka światłem; drogą życia zaś są napomnienia do karności; **24.** Strzegą cię bowiem od złej kobiety, od słodkiego języka cudzej. **25.** Nie pożądaj w swym sercu jej piękności i niech cię nie złapie mruganiem swoich powiek, **26.** Gdyż nierządnicę można zgodzić za bochenek chleba, lecz cudzołożna żona przyprawia o cenne życie. **27.** Czy może kto zgarnąć ogień do swojego zanadrza, a jego odzienie się

nie spali? **28.** Czy może kto chodzić po rozżarzonych węglach, a jego stopy się nie poparzą? **29.** Tak jest z tym, kto chodzi do żony swojego bliźniego: nie ujdzie bezkarnie ten, kto się jej dotyka. **30.** Czy nie pogardza się złodziejem za to, że kradnie, nawet aby zaspokoić głód? **31.** A gdy go złapią, musi oddać siedmiokrotnie, musi oddać całe mienie swojego domu. **32.** Lecz kto cudzołoży z zamężną, jest pozbawiony rozumu, a kto chce samego siebie zgubić, niech tak robi. **33.** Ciosów i wstydu się doszuka, nie zmaże swojej hańby. **34.** Gdyż zazdrość wywołuje gniew męża, który w dniu zemsty nie zna pobjazania; **35.** Nie przyjmie żadnego okupu i nie zgodzi się nań, choćbyś dawał dużo darów.

Rozdział 7

Ostrzeżenie przed cudzołożnicą

1. Synu mój! Strzeż moich słów i zachowuj moje przykazania u siebie! **2.** Strzeż moich przykazań, a będziesz żył, strzeż mojego wskazania jak swej żrenicy! **3.** Przywiąż je do swoich palców i wypisz je na tablicy swojego serca! **4.** Mów do mądrości: Jesteś moją siostrą, a rozum nazwij przyjacielem, **5.** Aby cię ustrzegły przed cudzą żoną, przed obcą, która mówi słodkie słowa. **6.** Gdy wyglądałem oknem mojego domu i patrzyłem przez kratę, **7.** Zobaczyłem wśród prostaczków i zauważyłem wśród chłopców nierozumnego młodzieńca, **8.** Który szedł ulicą blisko jej narożnika i zboczył na drogę ku jej domowi **9.** O zmierzchu, pod wieczór, z nastaniem nocy i mroku. **10.** I oto spotyka go kobieta w stroju nierządniczy, podstępna; **11.** Jest podniecona i niepohamowana, nie może spokojnie ustać w domu; **12.** To jest na ulicy, to znowu na placach, wyczekuje przy każdym narożniku. **13.** Obejmuje go i całuje, z zuchwałą twarzą mówi do niego: **14.** Miałam złożyć ofiarę dziękczynną, dzisiaj spełniłam swoje śluby, **15.** Dlatego wyszłam, aby cię spotkać; gorliwie cię szukałam i znalazłam. **16.** Moje łóżko okryłam kobiercami, barwnymi prześcieradłami z płótna egipskiego, **17.** Moje posłanie skropiłam mirrą, aloesem i cynamonem. **18.** Chodź! Upoimy się miłością aż do rana, użyjemy pieśczęt do syta, **19.** Gdyż męża nie ma w domu, udał się w podróż daleką. **20.** Wziął z sobą kiesę z pieniędzmi, wróci dopiero w dzień pełni. **21.** Uwiodła go wielu zwodniczymi słowami; swoją gładką mową usidliła go. **22.** Omamiony poszedł tuż za nią jak wół, który idzie na rzeź, jak jeleń, którego spętano powrozem, **23.** Aż strzała przeszyje mu wątrobę; jak ptak, który leci prosto w sidło, nie przeczuwając, że chodzi o jego życie. **24.** Otóż teraz, synowie, słuchajcie mnie, uważajcie na słowa moich ust! **25.** Niech twoje serce nie zbacza na jej drogi, nie błądź jej ścieżkami! **26.** Gdyż wiele ofiar doprowadziła do upadku i liczni są ci, których zamordowała. **27.** Jej dom - to drogi do krainy umarłych, które wiodą do komór śmierci.

Rozdział 8

Dostojeństwo i wieczność mądrości

1. Słuchaj! Mądrość tak woła, rozum tak się odzywa. **2.** Na szczytach wzgórz, przy drodze, na rozstaju dróg usadowiła się. **3.** Obok bram u wylotu miasta, u wejścia do przedsionków głośno woła: **4.** Na was,

mężowie, wołam, mój głos zwraca się do synów ludzkich. **5.** Uczcie się roztropności, prostaczkowie, a wy, głupcy, nabierzcie rozumu! **6.** Słuchajcie, bo o rzeczach szlachetnych mówię, a prawe jest to, co wypowiadają moje wargi. **7.** Tak, moje usta mówią prawdę, a niegodziwość jest ohydą dla moich warg. **8.** Sprawiedliwe są wszystkie słowa moich ust, nie ma w nich nic krętego i przewrotnego. **9.** Wszystkie są proste dla rozumnego i prawe dla tych, którzy zdobyli wiedzę. **10.** Przyjmijcie moją przestrożę raczej niż srebro i poznanie raczej niż wyborne złoto! **11.** Mądrość bowiem jest cenniejsza niż korale, i żadne klejnoty jej nie dorównają. **12.** Ja, mądrość, mieszkam z roztropnością, umiem udzielić dobrej rady. **13.** Bać się Pana - znaczy nienawidzić zła; nienawidzę buty i pychy, złych postępków oraz przewrotnej mowy. **14.** U mnie jest rada i zdrowy rozsądek; mam rozum, mam także moc. **15.** Dzięki mnie królują królowie i władcy wydają sprawiedliwe prawa. **16.** Dzięki mnie rządzą książęta i dostojnicy sądzą sprawiedliwie. **17.** Miłuję tych, którzy mnie miłują, a którzy mnie gorliwie szukają, znajdują mnie. **18.** U mnie jest bogactwo i sława, trwałe dobra i powodzenie. **19.** Mój plon jest lepszy niż złoto, złoto wyborne, a moje wyniki lepsze niż doborowe srebro. **20.** Chodzę ścieżką sprawiedliwości, drogami prawa, **21.** Darząc bogactwem tych, którzy mnie miłują, i napełniając ich skarbce. **22.** Pan stworzył mnie jako pierwociny swojego stworzenia, na początku swych dzieł, z dawna. **23.** Przed wiekami byłam ustanowiona, od początków, przed powstaniem świata, **24.** Gdy jeszcze nie było morza, zostałam zrodzona, gdy jeszcze nie było źródeł obfitujących w wody. **25.** Zanim góry były założone i powstały wzgórza, zostałam zrodzona **26.** Gdy jeszcze nie uczynił ziemi i pól, i pierwszych brył gleby. **27.** Gdy budował niebiosy, byłam tam; gdy odmierzał krąg nad powierzchnią toni. **28.** Gdy w górze utwierdzał obłoki i wyprowadzał z toni potężne źródła, **29.** Gdy morzu wyznaczał granice, aby wody nie przekraczały jego rozkazu; gdy kładł podwaliny ziemi **30.** Ja byłam u jego boku mistrzynią, byłam jego rozkoszą dzień w dzień, igrając przed nim przez cały czas, **31.** Igrając na okręgu jego ziemi, rozkoszując się synami ludzkimi. **32.** Otóż teraz słuchajcie mnie, synowie: Błogosławieni ci, którzy się trzymają moich dróg! **33.** Słuchajcie przestrogi, abyście byli mądrzy, a nie odrzucajcie jej! **34.** Błogosławiony człowiek, który mnie słucha, czuwając dzień w dzień u moich drzwi, strzegąc progów moich bram! **35.** Bo kto mnie znalazł, znalazł życie i zyskał łaskę u Pana. **36.** Lecz kto mnie pomija, zadaje gwałt własnej duszy: Wszyscy, którzy mnie nienawidzą, miłują śmierć.

Rozdział 9

Dwie biesiady: w przybytku mądrości i w przybytku głupoty

1. Mądrość zbudowała swój dom, postawiła siedem swoich słupów, **2.** Zabiła swoje bydło, zmieszała wino, zastawiła swój stół, **3.** Wysłała swoje służebnice, zaprasza ze wzgórz miasta: **4.** Kto niedoświadczony, niech tu wejdzie! Do nierozumnego mówi: **5.** Chodźcie, uczestniczcie w mojej uczcie i pijcie wino, które zmieszałam! **6.** Porzućcie głupotę, abyście żyli, i chodźcie drogą roztropności! **7.** Kto karci szydercę, ten ściąga na się hańbę; a kto gani bezbożnika, ten się plami. **8.** Nie karć szydercy, aby cię

nie znienawidził; karć mądrego, a będzie cię miłował. **9.** Daj mądemu, a będzie jeszcze mędrszy; poucz sprawiedliwego, a będzie umiał jeszcze więcej! **10.** Początkiem mądrości jest bojaźń Pana, a poznanie Świętego - to rozum, **11.** Gdyż przeze mnie rozmnożą się twoje dni i przedłużą się lata twojego życia. **12.** Jeżeli jesteś mądry, to sam masz korzyść z tej mądrości, jeżeli jesteś szydercą, to sam za to będziesz cierpiał. **13.** Pani Głupota jest rozwiązła, pusta i bezwstydną. **14.** Siedzi u wejścia do swojego domu, na tronie w wysuniętych punktach miasta, **15.** Wołając na przechodniów, którzy idą swoimi ścieżkami: **16.** Kto niedoświadczony, niech tu wejdzie. A do nierozumnego mówi: **17.** Kradziona woda jest słodka, a chleb pokątnie jedzony smakuje. **18.** Lecz prostaczek nie wie, że tam same cienie, że jej goście przebywają w głębinach krainy umarłych.

Rozdział 10

Przypowieści w formie przeciwstawień

1. Przypowieści Salomona. Mądry syn sprawia ojcu radość, lecz syn głupi jest zmartwieniem dla matki. **2.** Skarby zdobyte bezprawnie nic nie pomogą, lecz sprawiedliwość ratuje od śmierci. **3.** Pan nie dopuści, aby sprawiedliwy głód cierpiał, lecz udaremnia żądzę bezbożnych. **4.** Leniwa dłoń prowadzi do nędzy, lecz ręka pracowitych ubogaca. **5.** Syn, który zbiera w lecie, jest rozumny; lecz syn, który zasypia w żniwa, przynosi hańbę. **6.** Błogosławieństwo spoczywa na głowie sprawiedliwego, lecz usta bezbożnych kryją bezprawie. **7.** Pamięć o sprawiedliwym jest błogosławiona, lecz imię bezbożnych zgnije. **8.** Człowiek mądrego serca przyjmuje przykazania, lecz gadatliwy głupiec upadnie. **9.** Kto postępuje nienagannie, postępuje bezpiecznie; kto zaś chodzi krętymi drogami, będzie szybko ujawniony. **10.** Kto złośliwie mruga oczyma, powoduje cierpienie, lecz kto odważnie karci, czyni pokój. **11.** Usta sprawiedliwego są krynica życia, lecz usta bezbożnych kryją bezprawie. **12.** Nienawiść powoduje spory, lecz miłość przykrywa wszystkie występki. **13.** Na wargach roztropnego znajduje się mądrość, lecz różga spada na plecy nierozumnego. **14.** Mądrzy gromadzą wiedzę, lecz gadanie głupca prowadzi do zguby. **15.** Mienie bogacza jest jego twierdzą; ubóstwo ubogich jest ich zgubą. **16.** Praca sprawiedliwego wystarczy na życie, dochód bezbożnego wiedzie do grzechu. **17.** Kto dba o karność, jest na drodze życia, lecz kto gardzi karceniem, schodzi na manowce. **18.** Nie ma nienawiści w ustach sprawiedliwego, lecz kto rozsiewa oszczerstwa, jest głupi. **19.** Gdzie dużo słów, tam nie brak występuku; lecz kto opanowuje swój język, jest roztropny. **20.** Język sprawiedliwego jest wybornym srebrem, lecz serce bezbożnych jest niewiele warte. **21.** Wargi sprawiedliwego pokrzepiają wielu, lecz głupcy umierają z powodu braku rozsądku. **22.** Błogosławieństwo Pana wzbogaca, lecz własny wysiłek nic do niego nie dodaje. **23.** Dla głupiego jest jakby igraszką popełnić haniebną czyn, lecz mądre postępowanie jest przyjemnością dla człowieka rozumnego. **24.** Przed czym drży bezbożny, to spada nań, lecz czego pragną sprawiedliwi, to im bywa dane. **25.** Gdy burza szaleje, bezbożny ginie, lecz sprawiedliwy stoi na gruncie wiecznym. **26.** Czym ocet jest dla zębów, a dym dla oczu, tym jest leniwy dla tych, którzy go posyłają. **27.** Bojaźń

Pana przedłuża życie, lecz lata bezbożnego skracają się. **28.** Oczekiwanie sprawiedliwych przynosi radość, lecz nadzieja bezbożnych wniwecz się obraca. **29.** Pan jest twierdzą dla tego, kto postępuje nienagannie, lecz zgubą dla tych, którzy czynią nieprawość. **30.** Sprawiedliwy nigdy się nie zachwieje, lecz bezbożni nie będą mieszkali na ziemi. **31.** Usta sprawiedliwego tryskają mądrością, lecz język przewrotny będzie wyrwany. **32.** Wargi sprawiedliwego wypowiadają to, co jest miłe, lecz usta bezbożnych tylko to, co jest przewrotne.

Rozdział 11

Przypowieści w formie przeciwstawień

1. Waga fałszywa jest ohydą dla Pana, lecz pełne odważniki podobają mu się. **2.** Za pychę przychodzi hańba, lecz u pokornych jest mądrość. **3.** Niewinność prowadzi prawych, ale przewrotność przywodzi niewiernych do zguby. **4.** Bogactwo nic nie pomoże w dniu gniewu; lecz sprawiedliwość ratuje od śmierci. **5.** Sprawiedliwość toruje nienagannemu drogę, lecz bezbożny upada wskutek swej złości. **6.** Sprawiedliwość ratuje prawych, lecz niewierni wpadają w sidła swej żądz. **7.** Gdy umiera człowiek bezbożny, to kończy się wszelka nadzieja; a oczekiwanie niegodziwych nie spełnia się. **8.** Sprawiedliwy zostaje wyratowany z niedoli, a na jego miejsce przychodzi bezbożny. **9.** Niecny ustami niszczy swojego bliźniego, lecz przez roztropność zostają wybawieni sprawiedliwi. **10.** Gdy sprawiedliwym dobrze się powodzi, miasto się raduje; a gdy giną nieprawi, panuje wesele. **11.** Dzięki błogosławieństwu prawych podnosi się miasto, lecz usta bezbożnych burzą je. **12.** Człowiek nierozumny gardzi swoim bliźnim, lecz mąż roztropny milczy. **13.** Kto chodzi jako oszczerca, zdradza tajemnice; lecz człowiek godny zaufania dochowuje tajemnicy. **14.** Gdy nie ma umiejętnego kierownictwa, naród upada; lecz gdzie jest wielu doradców, tam jest bezpieczeństwo. **15.** Kto ręczy za obcego, bardzo sobie szkodzi; lecz bezpieczny jest ten, kto unika poręki. **16.** Kobieta miła zbiera zaszczyty, ta zaś, która nienawidzi uczciwości, jest ostoją hańby. Leniwi nie mają zasobów, lecz pracowici zdobywają bogactwa. **17.** Mąż dobry samemu sobie czyni dobrze, lecz mąż okrutny kaleczy własne ciało. **18.** Bezbożny zdobywa złudne wynagrodzenie, lecz ten, kto sieje sprawiedliwość, ma pewną zapłatę. **19.** Kto trwa mocno w sprawiedliwości, żyć będzie; lecz kto uganiania się za złem, umrze. **20.** Ohydą dla Pana są ludzie przewrotnego serca, lecz podobają mu się ci, którzy postępują nienagannie. **21.** To rzecz pewna, że zły nie ujdzie kary, lecz potomstwo sprawiedliwych będzie wybawione. **22.** Złoty kolczyk na ryju świni to to samo, co piękna niewiasta bez obyczajności. **23.** Pragnieniem sprawiedliwych jest tylko dobro, nadzieja niesprawiedliwych prowadzi do gniewu. **24.** Jeden daje hojnie, lecz jeszcze więcej zyskuje; inny nadmiernie skąpi i staje się tylko uboższy. **25.** Kto jest dobroczynny, będzie wzbogacony, A kto innych pokrzepia, sam będzie pokrzepiony. **26.** Kto chowa zboże, tego ludzie przeklinają, lecz błogosławieństwo spoczywa na głowie tego, kto je sprzedaje. **27.** Kto pilnie szuka dobrego, szuka łaski Bożej, lecz kto dąży do złego, na tego ono spada. **28.** Kto ufa swemu bogactwu, ten upadnie, lecz sprawiedliwi rozwijają się jak liść zielony. **29.** Kto w swoim domu

sieje zamieszanie, dziedziczy wiatr; a głupi staje się niewolnikiem mądrego. **30.** Owocem sprawiedliwości jest drzewo życia, lecz bezprawie pozbawia życia. **31.** Jeżeli sprawiedliwy odbiera na ziemi swoją zapłatę, tym bardziej bezbożny i grzesznik.

Rozdział 12

1. Kto miłuje karność, miłuje mądrość; a kto nienawidzi karcenia, jest głupi. **2.** Dobry człowiek zyskuje łaskę u Pana, lecz Pan potępia człowieka, który knuje zło. **3.** Przez niegodziwość nie stanie człowiek na mocnym gruncie, lecz korzeń sprawiedliwych nie poruszy się. **4.** Dzielna żona jest koroną swojego męża, lecz ta, która go hańbi, jest jak próchnica jego kości. **5.** Sprawiedliwi myślą o tym, co prawe, lecz rady bezbożnych są zwodnicze. **6.** Słowa bezbożnych są czyhaniem na krew, lecz usta prawych są dla nich ratunkiem. **7.** Bezbożni zostają powaleni i nie ma ich, lecz dom sprawiedliwych ostoi się. **8.** Chwali się człowieka według jego roztropności, lecz gardzi się tym, kto jest przewrotnego serca. **9.** Lepiej być skromnym i pracować na siebie, niż udawać wielkiego i nie mieć na chleb. **10.** Sprawiedliwy dba o życie swojego bydła, lecz serce bezbożnych jest okrutne. **11.** Kto uprawia swoją rolę, ma dosyć chleba; lecz kto się uganiania za marnościami, jest nierozumny. **12.** Pragnieniem grzesznika jest gonitwa za złem, Lecz sprawiedliwi tkwią korzeniami w mocnym gruncie. **13.** Zły wpada w pułapkę z winy warg, lecz sprawiedliwy wychodzi cało z nieszczęścia. **14.** Z owocu swoich ust nasycony będzie człowiek dobrem, a odpłacone mu będzie według tego, co zrobiły jego ręce. **15.** Droga głupiego wydaje mu się właściwa, lecz kto słucha rady, jest mądry. **16.** Głupi od razu okazuje swoją złość, lecz roztropny nie zważa na obelgę. **17.** Kto mówi prawdę, wypowiada to, co słuszne, lecz świadek fałszywy kłamie. **18.** Kto mówi nierozważnie, rani jak miecz; lecz język mędrców leczy. **19.** Mowa szczerza trwa wiecznie, lecz fałszywa tylko chwilę. **20.** Podstęp jest w sercu tych, którzy knują zło; lecz radość mają ci, którzy doradzają pokój. **21.** Sprawiedliwego nie spotka żadne zło, lecz bezbożni mają pełno kłopotów. **22.** Ohydą dla Pana są wargi kłamliwe, lecz ci, którzy mówią prawdę, podobają mu się. **23.** Człowiek roztropny ukrywa swoją wiedzę, lecz serce głupców rozgłasza głupstwo. **24.** Ręka pracowitych będzie rządziła, lecz ręka gnuśna musi odrabiać pańszczyznę. **25.** Zmartwienie w sercu człowieka przygnębia go, lecz słowo dobre znowu go rozwesela. **26.** Sprawiedliwy ma się lepiej niż inny, lecz droga bezbożnych wiedzie ich na manowce. **27.** Gnuśny nie upoluje swej zwierzyny, lecz pracowity wielce się wzbogaca. **28.** Na ścieżce sprawiedliwości jest życie, lecz droga odstępstwa wiedzie do śmierci.

Rozdział 13

1. Mądry syn lubi karność, lecz szyderca nie słucha karcenia. **2.** Z owocu swoich ust człowiek spożywa dobre, lecz pragnieniem niewiernych jest gwałt. **3.** Kto strzeże swoich ust, zachowuje życie, kto zaś nie powściąga swoich warg, gotuje sobie zgubę. **4.** Leniwy wiele pożąda, a jednak nic nie ma, lecz dusza pilnych jest obficie nasycona. **5.** Sprawiedliwy nienawidzi fałszywej mowy, lecz bezbożny postępuje haniebnie i bezwstydnie. **6.** Sprawiedliwość strzeże tego, kto postępuje nienagannie, lecz grzech wiedzie

bezbożnych do zguby. **7.** Niejeden udaje bogatego, choć nic nie ma, niejeden udaje ubogiego, choć ma wiele bogactw. **8.** Bogactwem musi niejeden okupić swoje życie, lecz ubogi nie słyszy żadnych pogroźek. **9.** Światłość sprawiedliwych jaśnieje, lecz lampa bezbożnych gaśnie. **10.** Zuchwałość wywołuje tylko zwady, lecz u tych, którzy przyjmują radę, jest mądrość. **11.** Łatwo zdobyty majątek maleje; lecz kto stopniowo gromadzi, pomnaża go. **12.** Przewlekłe oczekiwanie sprawia sercu ból, lecz życzenie spełnione jest drzewem życia. **13.** Kto gardzi Słowem, ten ginie; lecz kto szanuje przykazania, temu będzie odpłacone. **14.** Nauka mędrca jest krynicą życia, dzięki niej unika się sidła śmierci. **15.** Zdrowy rozsądek zapewnia życzliwość, lecz droga niewiernych prowadzi do zguby. **16.** Roztropny robi wszystko rozważnie, lecz głupiec popisuje się głupotą. **17.** Niegodziwy poseł sprowadza nieszczęście, lecz wierny posłaniec działa kojąco. **18.** Ubóstwo i hańba spada na tego, kto się wyłamuje z karności; lecz kto zważa na karcenie, ten jest czczony. **19.** Spełnione życzenie jest miłe dla duszy, lecz unikanie złego jest ohydą dla głupców. **20.** Kto obcuje z mędrcami, mądrzeje, lecz kto się brata z głupcami, temu źle się wiedzie. **21.** Grzeszników ściga nieszczęście, lecz nagrodą sprawiedliwych jest szczęście. **22.** Dobry człowiek przekazuje dziedzictwo wnukom, lecz majątek grzesznika jest zachowany dla sprawiedliwego. **23.** Nowo zorane pole ubogich daje żywności obficie, lecz i ta może zginąć wskutek bezprawia. **24.** Kto żałuje swojej różgi, nienawidzi swojego syna, lecz kto go kocha, karci go zawczasu. **25.** Sprawiedliwy je do syta, lecz brzuch bezbożnych czuje niedostatek.

Rozdział 14

1. Mądrość kobiet buduje ich dom, lecz głupie własnoręcznie go burzą. **2.** Kto postępuje w sposób prawy, boi się Pana, lecz kto chodzi krętymi drogami, gardzi nim. **3.** Mowa głupca jest różgą na jego grzbiet, lecz mędrców strzegą ich wargi. **4.** Gdzie nie ma bydła, tam nie ma zboża, lecz dzięki sile wołu zbiory są obfite. **5.** Prawdomówny świadek nie kłamie, lecz świadek fałszywy wypowiada kłamstwo. **6.** Szyderca nadaremnie szuka mądrości, lecz dla roztropnego poznanie jest rzeczą łatwą. **7.** Trzymaj się z dala od głupca, gdyż nie napotkasz u niego rozumnej mowy. **8.** Mądrość roztropnego to poznanie właściwej drogi, lecz głupota głupców zawodzi. **9.** Na namiotach naśmiewców spoczywa wina, lecz na domu prawych upodobanie. **10.** Tylko serce zna własną gorycz i nikt obcy nie podziela jego radości. **11.** Dom bezbożnych będzie zniszczony, lecz namiot prawych zakwitnie. **12.** Niejedna droga zda się człowiekowi prosta, lecz w końcu prowadzi do śmierci. **13.** Nawet w śmiechu może serce boleć, a radość może się kończyć strapieniem. **14.** Serce przewrotne zadowala się swoimi zabiegami, serce dobre dopiero swoimi uczynkami. **15.** Prostak wierzy każdemu słowu, lecz roztropny zważa na swoje kroki. **16.** Mądry boi się Boga i unika złego, lecz głupiec spoufala się z nim i czuje się bezpieczny. **17.** Człowiek porywczy popełnia głupstwa, lecz rozważny zachowuje spokój. **18.** Prostacy dziedziczą głupotę, lecz roztropnych wieńczy wiedza. **19.** Żli muszą chylić czoła przed dobrymi, a bezbożni stać u drzwi sprawiedliwych. **20.** Ubogi jest znienawidzony nawet przez swojego bliźniego, lecz bogaty ma wielu przyjaciół. **21.** Kto

gardzi swoim bliźnim, ten grzeszy; lecz szczęśliwy jest ten, kto się lituje nad ubogimi. **22.** Na pewno błędzą ci, którzy knują zło, lecz ci, którzy przemyślają nad dobrem, doznają miłości i wierności. **23.** Każda mozolna praca przynosi zysk, lecz puste słowa powodują tylko straty. **24.** Koroną mędrców jest roztropność, lecz wieńcem głupców głupota. **25.** Świadek prawdomówny ocala życie, lecz kto dyszy kłamstwem, jest zdrajcą, **26.** Kto się boi Pana, ma mocną ostoję, i jeszcze jego dzieci mają w niej ucieczkę. **27.** Bojaźń Pana jest krynicą życia, dzięki niej można uniknąć sidła śmierci. **28.** Chwała króla polega na liczności ludu, lecz gdy ludzi braknie, księciu grozi upadek. **29.** Człowiek nierychły do gniewu jest bardzo roztropny, lecz porywczy pomnaża swoją głupotę. **30.** Umysł spokojny zapewnia ciało życie, lecz namiętność toczy członki jak robak. **31.** Kto gnębi nędzarza, lży jego Stwórcę; lecz czci go ten, kto lituje się nad biednym. **32.** Bezbożny upada z powodu swojej złości, lecz sprawiedliwy ma oparcie w swojej niewinności. **33.** W sercu rozumnego mieszka mądrość, lecz nie można jej znaleźć we wnętrzu głupca. **34.** Sprawiedliwość wywyższa lud, lecz grzech jest hańbą narodów. **35.** Król jest łaskawy dla roztropnego sługi, lecz gniewa się na tego, kto postępuje haniebnie.

Rozdział 15

1. Łagodna odpowiedź uśmierza gniew, lecz przykre słowo wywołuje złość. **2.** Język mędrców rozsiewa wiedzę, lecz usta głupców tryskają głupotą. **3.** Oczy Pana są na każdym miejscu i śledzą złych i dobrych. **4.** Łagodny język jest drzewem życia, lecz jego przewrotność powoduje zmartwienie serca. **5.** Głupiec gardzi karceniem swojego ojca, lecz kto zważa na napomnienia, postępuje roztropnie. **6.** W domu sprawiedliwego jest wielki dostatek, lecz dochody bezbożnego marnieją. **7.** Wargi mędrców rozsiewają wiedzę, lecz serce głupców jest przewrotne. **8.** Ofiara bezbożnych jest ohydą dla Pana, lecz modlitwa prawych podoba mu się. **9.** Ohydą dla Pana jest droga bezbożnego, lecz naśladowcę sprawiedliwości On miłuje. **10.** Surowa kara spada na tego, kto zbacza z drogi: kto nienawidzi napomnienia, musi umrzeć. **11.** Kraina umarłych i Otchłań są otwarte przed Panem, tym bardziej serca synów ludzkich. **12.** Szyderca nie lubi tego, kto go napomina, nie chce iść do mędrców. **13.** Radosne serce rozwesela oblicze; lecz gdy serce jest zmartwione, duch jest przygnębiony. **14.** Serce rozumne szuka wiedzy, lecz usta głupców karmią się głupotą. **15.** Wszystkie dni uciśnionego są złe; lecz człowiek wesołego usposobienia ma ustawiczną ucztę. **16.** Lepiej mało z bojaźnią Pana, niż wielkie skarby z niepokojem. **17.** Lepsza jest potrawa z jarzyn, a przy tym miłość, niż karmny wół wraz z nienawiścią. **18.** Człowiek porywczy wywołuje zwadę, lecz cierpliwy zażegna spór. **19.** Droga leniwego jest jak płot kolczasty, lecz ścieżka prawych jest wyrównana. **20.** Mądry syn sprawia ojcu radość, lecz człowiek głupi lekceważy swoją matkę. **21.** Głupota sprawia radość nierozsądnemu, lecz mąż roztropny chodzi ścieżką prostą. **22.** Gdzie nie ma narady, nie udają się zamysły; lecz gdzie jest wielu doradców, tam jest powodzenie. **23.** Raduje to człowieka, gdy umie dać odpowiedź; jakże dobre jest słowo we właściwym czasie! **24.** Rozumny idzie drogą życia wzwyż, aby uniknąć krainy umarłych w dole. **25.** Pan burzy dom butnych, lecz ustala granicę

wdowy. **26.** Zamysły złych są ohydą dla Pana, lecz miłe mu są słowa czystych. **27.** Burzy swój dom ten, kto jest przekupny; lecz kto nienawidzi łapówek, będzie żył. **28.** Serce sprawiedliwego rozważa, co odpowiedzieć, lecz z ust bezbożnych tryska złość. **29.** Pan jest daleki od bezbożnych, lecz wysłuchuje modlitwy sprawiedliwych. **30.** Pogodne spojrzenie rozwesela serce, a dobra nowina krzepi kości. **31.** Ucho, które słucha zbawiennego napomnienia, chętnie przebywa w gronie mędrców. **32.** Kto nie zważa na karność, gardzi własnym życiem, lecz kto słucha napomnienia, nabywa rozumu. **33.** Bojaźń Pana jest szkołą mądrości, a pokora poprzedza chwałę.

Rozdział 16

Jaki powinien być człowiek

1. Rzeczą człowieka są rozważania serca, lecz od Pana pochodzi odpowiedź języka. **2.** Wszystkie drogi człowieka wydają mu się czyste, lecz Pan bada duchy. **3.** Powierz Panu swoje sprawy, a wtedy ziszczą się twoje zamysły. **4.** Pan wszystko uczynił dla swoich celów, nawet bezbożnego na dzień sądu. **5.** Każdy pyszałek jest ohydą dla Pana; z pewnością nie ujdzie on pomsty. **6.** Miłość i wierność oczyszczają od winy, a dzięki bojaźni Pana stronimy od złego. **7.** Gdy drogi człowieka podobają się Panu, Wtedy godzi On z nim nawet jego nieprzyjaciół. **8.** Lepiej mieć mało, lecz nabyte sprawiedliwie, niż obfitość nabytą niesprawiedliwie. **9.** Serce człowieka obmyśla jego drogę, lecz Pan kieruje jego krokami. **10.** Wyrok Boży jest na wargach króla; gdy sprawuje sąd, jego usta się nie mylą. **11.** Prawidłowa waga i szale wagi należą do Pana, wszystkie odważniki w worku są jego dziełem. **12.** Zbrodnicze działanie jest ohydą dla królów, gdyż na sprawiedliwości opiera się tron. **13.** Sprawiedliwe wargi podobają się królowi, kocha on tego, kto mówi szczerze. **14.** Gniew króla to zwiastun śmierci, lecz mądry mąż może go ubłagać. **15.** W jaśniejszej twarzy króla jest życie, a jego łaska jest jak obłok z deszczem wiosennym. **16.** Więcej warte jest nabycie mądrości niż złota, a cenniejsze jest nabycie rozumu niż srebra. **17.** Droga prawych to unikanie złego. Kto pilnuje swojej drogi, zachowuje życie. **18.** Pycha chodzi przed upadkiem, a wyniosłość ducha przed ruiną. **19.** Lepiej być pokornym z ubogimi, niż dzielić łupy z pyszałkami. **20.** Kto zważa na Słowo, znajduje szczęście, a kto ufa Panu, jest szczęśliwy. **21.** Kto ma mądre serce, ten zwie się rozumnym, a słodycz mowy pomnaża zdolność przekonywania. **22.** Kto ma rozum, ten ma źródło życia, lecz głupota jest karą dla głupców. **23.** Serce mędrca udziela mądrości jego ustom i pomnaża jego zdolność przekonywania. **24.** Miłe słowa są jak plaster miodu, słodyczą dla duszy i lekarstwem dla ciała. **25.** Niejedna droga zda się człowiekowi prosta, lecz w końcu prowadzi do śmierci. **26.** Głód robotnika pomaga mu przy pracy, bo jego usta go pobudzają. **27.** Nicpoń kopie doły zguby, a jego mowa jest jak ogień płonący. **28.** Człowiek przewrotny wywołuje zwadę, a oszczerca skłóca ze sobą przyjaciół. **29.** Człowiek gwałtowny zwodzi swojego bliźniego i wprowadza go na niedobłą drogę. **30.** Kto przymruża oczy, ma przewrotne myśli, a kto zaciska wargi, ten już zło popełnił. **31.** Wspaniałą koroną jest siwizna, dochodzi się do niej na drodze sprawiedliwości. **32.** Więcej wart jest cierpliwy niż

bohater, a ten, kto opanowuje siebie samego, więcej znaczy niż zdobywca miasta. **33.** Losem potrząsa się w zanadrzu, lecz jego rozstrzygnięcie zależy od Pana.

Rozdział 17

1. Lepsza kromka suchego chleba i przy tym spokój, niż dom pełen mięsa, a przy tym kłótnia. **2.** Rozumny sługa będzie panem nad synem nicponiem i wraz z jego braćmi będzie miał udział w dziedzictwie. **3.** Tygiel wytapia srebro, a piec złoto, lecz Pan bada serca. **4.** Złośnik zważa na złośliwe wargi, fałszywy słucha zgubnego języka. **5.** Kto się naśmiewa z ubogiego, urąga jego Stworzycielowi, a kto się raduje z nieszczęśliwego, nie ujdzie kary. **6.** Koroną starców są synowie synów, a chlubą dzieci są ich ojcowie. **7.** Dostojna mowa nie przystoi głupiemu, tym mniej szlachetnemu - mowa kłamliwa. **8.** Za kamień czarodziejski uchodzi dar w oczach tego, kto go daje; gdziekolwiek się zwróci, ma powodzenie. **9.** Zataja występki ten, komu zależy na przyjaźni; lecz kto o nim rozgłasza, rozłącza przyjaciół. **10.** Karcenie głębiej dotyka rozumnego, niż głupiego sto batów. **11.** Zły dąży tylko do buntu, lecz zostanie przeciwko niemu wysłany okrutny posłaniec. **12.** Lepiej spotkać niedźwiedzicę, której zabrano młode, niż głupca w jego szale. **13.** Nie wychodzi zło z domu tego, kto odpłaca złem za dobre. **14.** Kto wywołuje zwadę, jest jak ten, kto wypuszcza wodę; więc zaniechaj tego, zanim spór wybuchnie. **15.** I ten, kto uwalnia winnego, i ten, kto skazuje niewinnego, obaj są ohydą dla Pana. **16.** Na cóż pieniądze w ręku głupca? Mógłby nabyć mądrości, lecz nie ma na to rozumu. **17.** Przyjaciół zawsze okazuje miłość; rodzi się bratem w niedoli. **18.** Człowiekiem nierozumnym jest ten, kto daje zobowiązanie, kto daje porękę za swojego bliźniego. **19.** Kto lubi występki, lubi zwadę; kto stawia wysoką bramę, dąży do upadku. **20.** Człowiek przewrotnego serca nie znajduje szczęścia, a człowiek podstępного języka wpada w nieszczęście. **21.** Kto spłodził głupca, ten ma zmartwienie; ojciec głupca nie doznaje radości. **22.** Wesole serce jest najlepszym lekarstwem; lecz przynębiony duch wysusza ciało. **23.** Bezbożny przyjmuje łapówki ukradkiem, aby wykrzywiać ścieżki prawa. **24.** Roztropny ma twarz zwróconą ku mądrości, lecz oczy głupca błądzą po krańcach ziemi. **25.** Głupi syn jest zmartwieniem dla ojca i goryczą dla swojej rodzicielki. **26.** Już nawet wymierzyć grzywnę niewinnemu nie jest rzeczą dobrą, a chłostać szlachetnych jest wbrew prawu. **27.** Kto oszczędza swych słów, jest rozsądny, a kto zachowuje spokój ducha, jest roztropny. **28.** Nawet głupiec, gdy milczy, uchodzi za mądrego, za roztropnego, gdy zamyka usta.

Rozdział 18

1. Odludek szuka pozorów, aby móc sprzeciwić się wszelkiej słusznej radzie. **2.** Głupiec nie lubi roztropności, lecz chętnie wyjawia to, co ma na sercu. **3.** W ślad za bezbożnością idzie pogarda, a z czynem haniebnym łączy się niesława. **4.** Słowa niejednych ust są jak głębokie wody, a źródło mądrości jak bystry potok. **5.** Niedobra to rzecz brać stronę winnego, aby w sądzie łamać prawo niewinnego. **6.** Wargi głupca wywołują sprzeczkę, a jego usta wyzywają do ciosów. **7.** Usta głupca są jego zgubą,

a jego wargi sidłem dla jego duszy. **8.** Słowa oszczercy są jak przysmak i gładko spływają do głębi wnętrzości. **9.** Już ten, kto jest niedbały w pracy, jest bratem szkodnika. **10.** Imię Pana jest mocną wieżą; chroni się do niej sprawiedliwy i jest bezpieczny. **11.** Mienie bogacza jest jego warownym grodem i wysokim murem, lecz w jego wyobrażeniu. **12.** Niejeden jest butny przed upadkiem, lecz chwałę poprzedza pokora. **13.** Kto odpowiada, zanim wysłucha, zdradza swoją bezmyślność i naraża się na hańbę. **14.** Człowiek dzielnego ducha wytrzyma chorobę, lecz ducha strapionego kto podniesie? **15.** Serce rozumne nabywa mądrości, a ucho mędrców szuka wiedzy. **16.** Dary torują człowiekowi drogę i prowadzą go przed wielkich. **17.** Słuszność ma ten, kto pierwszy występuje w sprawie, lecz gdy przychodzi jego przeciwnik, bierze go na spytki. **18.** Los kładzie kres sporom i rozstrzyga sprawę między możnymi. **19.** Brat oszukany mocniejszy stawia opór niż warowny gród, a jego upór jest jak zasuw pałacu. **20.** Z owocu swoich ust nasycą człowiek swoje wnętrze, syci się plonem swoich warg. **21.** Śmierć i życie są w mocy języka, lecz kto nim zyskuje przyjaciół, korzysta z jego owocu. **22.** Kto znalazł żonę, znalazł coś dobrego i zyskał upodobanie u Pana. **23.** Ubogi odzywa się błagalnie, a bogacz odpowiada surowo. **24.** Są bliźni, którzy przywodzą do zguby, lecz niejeden przyjaciel jest bardziej przywiązany niż brat.

Rozdział 19

1. Lepszy jest ubogi, który postępuje nienagannie niż bogacz, który jest krętaczem i głupcem. **2.** Gdzie nie ma rozwagi, tam nawet gorliwość nie jest dobra; kto śpiesznie kroczy naprzód, może się potknąć. **3.** To głupota prowadzi człowieka na manowce, a potem jego serce wybucha gniewem na Pana. **4.** Bogactwo zjednywa wielu przyjaciół, lecz ubogiego przyjaciel opuszcza. **5.** Fałszywy świadek nie uniknie kary, a kto mówi kłamstwa, nie ujdzie cało. **6.** Wielu schlebia możnemu i każdy jest przyjacielem męża szczodrego. **7.** Ubogiego nienawidzą wszyscy jego bracia, tym bardziej trzymają się z dala jego przyjaciele. **8.** Kto nabywa rozumu, miłuje swoją duszę; kto zachowuje roztropność, znajduje dobro. **9.** Fałszywy świadek nie uniknie kary, a kto mówi kłamstwa, ginie. **10.** Głupiemu nie przystoi życie w rozkoszach, tym mniej niewolnikowi, aby panował nad książętami. **11.** W cierpliwości zaznacza się roztropność człowieka, a chlubą jego jest, gdy zapomina o krzywdach. **12.** Gniew króla jest jak pomruk lwa, lecz jego łaska jak rosa na trawie. **13.** Głupi syn jest nieszczęściem dla swojego ojca, a kłótniwa kobieta jest jak stale ciekąca rynna. **14.** Dom i mienie dziedziczy się po rodzicach, lecz roztropna żona jest darem Pana. **15.** Lenistwo pogrąży w głęboki sen, a człowiek gnuśny cierpi głód. **16.** Kto przestrzega przykazania, zachowuje swoje życie, lecz kto nie zważa na swoje drogi, umrze. **17.** Kto się lituje nad ubogim, pożycza Panu, a ten mu odpłaci za jego dobrodziejstwo. **18.** Ćwicz swego syna, póki jeszcze jest nadzieja; lecz nie unosi się przy tym, aby nie spowodować jego śmierci. **19.** Kto wybucha wielkim gniewem, płaci grzywnę, a jeśli go zachowa, musi ją powtórzyć. **20.** Słuchaj rady i przyjmij karcenie, abyś w przyszłości był mądry. **21.** Wiele zamysłów jest w sercu człowieka, lecz dzieje się wola Pana.

22. Zyskiem człowieka jest jego dobroć i lepszy jest ubogi niż kłamca. **23.** Bojaźń Pana prowadzi do życia i kto ją ma, odpoczywa syty i nie dozna nieszczęścia. **24.** Leniwy zanurza rękę w misie, lecz do ust jej nie podnosi. **25.** Uderz w szydercę, a prostak zmańdrzeje; karć rozumnego, a nabędzie wiedzy. **26.** Kto z ojcem źle się obchodzi i wypędza matkę, ten jest bezwstydnym i zepsutym synem. **27.** Synu mój, gdy zaprzestaniesz słuchać napomnień, oddalisz się od słów mądrości. **28.** Bezecny świadek szydzi z prawa, a usta bezbożnych ociekają bezprawiem. **29.** Na naśmiewców przygotowane są baty, a chłosty na grzbiet głupców.

Rozdział 20

1. Wino - to szyderca, mocny trunek - to wrzaskliwa kłótnia; i nie jest mądry, kto się od niego zatacza. **2.** Gniew króla jest jak pomruk lwa; kto go rozgniewa, grzeszy przeciwko własnej duszy. **3.** Trzymać się z dala od zwady, przynosi każdemu chlubę, lecz każdy głupiec lubi się sprzeczać. **4.** Leń nie orze w jesieni; a gdy w żniwa szuka plonu, nic nie ma. **5.** Zamysł w sercu człowieka jest jak głęboka woda; lecz roztropny mąż umie jej naczepać. **6.** Wielu jest takich, którzy chwalą się swoją dobrocią; lecz kto znajdzie człowieka niezawodnego? **7.** Sprawiedliwy postępuje nienagannie, szczęśliwe są po nim jego dzieci. **8.** Król siedzący na sędziowskim tronie, rozprasza swym spojrzeniem wszelkie zło. **9.** Któż może powiedzieć: Oczyszcilem swoje serce, jestem wolny od grzechu? **10.** Dwojaki odważniki i dwojaka miara - obydwa są ohydą dla Pana. **11.** Nawet po uczynkach można poznać chłopca, czy jego charakter jest czysty i prawy. **12.** Ucho, które słyszy, i oko, które widzi - oba stworzył Bóg. **13.** Nie kochaj spania, abys nie zubożał; miej oczy otwarte, a będziesz miał chleba pod dostatkiem. **14.** Liche to, liche! mówi nabywca; lecz gdy odchodzi, chwali się. **15.** Istnieje złoto i mnóstwo koralu, lecz klejnotem najcenniejszym są roztropne wargi. **16.** Weź szatę tego, kto ręczył za obcego, i bierz od niego zastaw, gdy daje porękę za cudzoziemców. **17.** Smakuje człowiekowi chleb podstępnie zdobyty, lecz potem jego usta są pełne piasku. **18.** Dzięki dobrej radzie plany się udają, toteż tylko z rozwagą należy prowadzić wojnę. **19.** Kto jest gadułą, ten zdradza tajemnice, więc nie zadawaj się z plotkarzem. **20.** Kto przeklina swojego ojca i swoją matkę, tego lampa z nastaniem ciemności gaśnie. **21.** Dziedzictwo na początku szybko zdobyte na końcu nie ma błogosławieństwa. **22.** Nie powiadaj: Odplacę za zło! Polegaj na Panu, a On cię wspomůže. **23.** Dwojaki odważniki są ohydą dla Pana, a fałszywe wagi, to rzecz niedobra. **24.** Pan kieruje krokami męża; jakże może człowiek zrozumieć swoją drogę? **25.** Sidłem dla człowieka jest nierozważnie ślubować i zastanawiać się dopiero po złożeniu ślubów. **26.** Mądry król przesiewa bezbożnych i odpłaca im za ich złość. **27.** Pan czuwa nad tchnieniem człowieka, bada wszystkie tajniki wnętrza. **28.** Miłość i wierność strzegą króla, a swój tron umacnia on dobrocią. **29.** Chlubą młodzieńców jest ich siła, lecz ozdobą starców jest siwy włos. **30.** Krwawe rany oczyszczają złośnika, a ciosy głębie wnętrzości.

Rozdział 21

1. Serce króla w ręku Pana jest jak strumienie wód; On je kieruje, dokąd chce. 2. Każda droga człowieka wydaje mu się prawa, lecz tym, który bada serca, jest Pan. 3. Wykonywanie sprawiedliwości i prawa miłsze jest Panu niż krwawa ofiara. 4. Dumne oczy i pyszne serce, to lampa bezbożnych - lecz myli. 5. Zamysły pilnego prowadzą do zysków, lecz każdy, kto w pośpiechu działa, ma tylko niedostatek. 6. Kto gromadzi skarby językiem kłamliwym, ugania się za marnością i wpada w sidła śmierci. 7. Rozbój występnych porywa ich, gdyż nie chcą czynić tego, co prawe. 8. Kręta jest droga zbrodniarza, lecz postępowanie uczciwego jest proste. 9. Lepiej jest mieszkać kątem na poddaszu niż z kobietą swarliwą we wspólnym domu. 10. Dusza bezbożnego pożąda zła, bliźni nie znajduje w jego oczach łaski. 11. Gdy karzą szydercę, prostaczkę mądrzeje; lecz mądry nabiera wiedzy, gdy go pouczają. 12. Sprawiedliwy Bóg baczy na dom bezbożnika; wtrąca bezbożników w nieszczęście. 13. Kto zatyka ucho na krzyk ubogiego, nie będzie wysłuchany, gdy sam wołać będzie. 14. Dar po kryjomu dany uśmierza gniew, a największą nawet złość upominek z zanadru. 15. Sprawiedliwy raduje się, gdy się wymierza sprawiedliwość, lecz na złoczyńców pada strach. 16. Kto zbacza z drogi roztropności, spocznie w gromadzie zmarłych. 17. Popada w nędzę, kto lubi zabawy, a kto lubi wino i olej, nie wzbogaci się. 18. Okupem za sprawiedliwego jest bezbożny, a za prawych odstępcą. 19. Lepiej mieszkać na pustyni niż z kobietą swarliwą i zrzędną. 20. Kosztowny skarb jest w mieszkaniu mędrca, lecz głupiec trwoni go. 21. Kto podąża za sprawiedliwością i dobrocią, ten znajduje życie, sprawiedliwość i cześć. 22. Mędrzec wkracza do grodu wojowników i burzy umocnienie, w którym pokładano ufność. 23. Kto pilnuje swoich ust i swojego języka, uchroni swoją duszę od niejednego niebezpieczeństwa. 24. Zuchwały i butny ma na imię szyderca, działa on z nadmiaru zuchwalstwa. 25. Pożądanie zabija leniwego, gdyż jego ręce nie chcą pracować. 26. niesprawiedliwy jest zawsze chciwy, sprawiedliwy daje i nigdy nie odmawia. 27. Ofiara bezbożnych budzi wstręt, tym bardziej gdy się ją składa za ohydne postępowanie. 28. Świadek fałszywy zginie, lecz słowa tego, który mówi prawdę, trwać będą na zawsze. 29. Bezbożny przybiera postawę zuchwałą, lecz prawy zapewnia sobie drogę odwrotu. 30. Przed Panem nie ostoi się ani mądrość, ani rozum, ani rada. 31. Konia przygotowują na dzień bitwy, lecz zwycięstwo zależy od Pana.

Rozdział 22

Dokończenie 376 przypowieści Salomona

1. Cenniejsze jest dobre imię niż wielkie bogactwo, lepsza przychylność niż srebro i złoto. 2. Bogacz i nędzarz spotykają się; Pan stworzył obydwu. 3. Przezorny, widząc niebezpieczeństwo, ukrywa się, lecz prostaczkowie idą naprzód i ponoszą szkodę. 4. Nagrodą za pokorę i bojaźń Bożą jest bogactwo, cześć i życie. 5. Ciernie i sidła są na drodze przewrotnego; kto pilnuje swojej duszy, ten jest od nich z dala. 6. Wychowuj chłopca odpowiednio do drogi, którą ma iść, a nie zejdzie z niej nawet w starości. 7. Bogacz panuje nad nędzarzem, lecz dłużnik jest sługą wierzyciela. 8. Kto sieje nieprawość, zbiera nieszczęście, a koniec jego swawoli kładzie różga. 9. Błogosławiony jest człowiek życzliwy, gdyż udziela

ze swojego chleba ubogiemu. **10.** Wypędź naśmiewcę, a ustanie kłótnia i ucichnie swar i zniewaga. **11.** Kto miłuje czystym sercem i wargi ma wdzięczne, tego przyjacielem jest król. **12.** Oczy Pana czuwają nad tym, co znane, i On podważa słowa wiarołomcy. **13.** Leniwy mówi: Lew jest w podwórzu, mogę być rozszarpany na środku ulicy. **14.** Usta obcej kobiety są głębokim dołem; wpada weń ten, na kogo Pan się gniewa. **15.** Głupota tkwi w sercu młodzieńca, lecz różga karności wypędza ją stamtąd. **16.** Kto uciska ubogiego, dopomaga mu do wzbogacenia; kto daje bogatemu, doprowadza go do zubożenia.

Rady i ostrzeżenia

17. Słowa mędrców: Nastaw ucha i słuchaj moich słów; nakłoń swoje serce, aby je poznało, **18.** Jest bowiem miło, gdy je zachowasz w swym wnętrzu, gdy je będziesz miał zawsze gotowe na swoich wargach. **19.** Chcę cię dziś pouczyć o twojej drodze, abyś swoją ufność pokładał w Panu. **20.** Czy nie napisałem ci trzydziestu mądrych rad, pełnych znajomości rzeczy, **21.** Aby cię nauczyć tego, co słuszne i prawdziwe, abyś mógł dać właściwą odpowiedź temu, kto cię zapytuje? **22.** Nie okradaj nędzarza, gdyż jest nędzarzem, nie depcz ubogiego w sądzie, **23.** Gdyż Pan broni ich sprawy i pozbawia życia tych, którzy ich krzywdzą. **24.** Nie przyjaźnij się z człowiekiem popędliwym i nie obcuń z mężem porywczym, **25.** Abyś nie nabrał jego obyczajów i nie przygotował pułapki na swoją duszę. **26.** Nie bądź wśród tych, którzy dają porękę, ani wśród tych, którzy ręką za długi, **27.** Bo jeżeli nie masz czym zapłacić, zabiorą łóżko spod ciebie. **28.** Nie przesuwaj dawnej granicy, którą ustalili twoi ojcowie. **29.** Gdy widzisz męża biegłego w swoim zawodzie, to może on być w służbie u królów, a nie będzie w służbie u ludzi podłych.

Rozdział 23

Dalsze rady i ostrzeżenia

1. Gdy z moźnym zasiądziesz do stołu, uważaj pilnie, co masz przed sobą, **2.** I przyłóż sobie nóż do gardła, gdy chciwie jesz; **3.** Nie pożądaj jego łakoci, bo to jest pokarm zwodniczy. **4.** Nie trudź się, aby zdobyć bogactwo; zaniechaj takiej mądrości; **5.** Gdy na nie skierujesz swój wzrok, znika, bo przyprawia sobie skrzydła jak orzeł, który ulatuje ku niebu. **6.** Nie spożywaj chleba człowieka zawistnego i nie pożądaj jego łakoci, **7.** Gdyż są one jak włos w gardle. Mówi on do ciebie: Jedz! Pij! Lecz w sercu swoim nie jest ci życzliwy. **8.** Spożyty kawałek chleba zwymiotujesz i zmarnujesz swoje miłe słowa. **9.** Nie mów przed głupim, gdyż wzgardzi twoimi mądrymi słowami. **10.** Nie przesuwaj dawnej granicy i nie wchodź na pole sierot, **11.** Gdyż mocny jest ich obrońca; On przeprowadzi rozprawę przeciwko tobie. **12.** Nakłoń swoje serce do karności, a swoje ucho do mądrych słów. **13.** Nie szczędź chłopcu karcenia; jeżeli go uderzysz różgą, nie umrze. **14.** Ty go uderzysz różgą, a jego duszę wyrwiesz z krainy umarłych. **15.** Synu mój, gdy twoje serce jest mądre, to i moje serce się raduje **16.** I moje nerki się weselą, gdy twoje wargi mówią, co prawe. **17.** Niech twoje serce nie zazdrości grzesznikom, lecz niech zawsze zabiega o bojaźń Pana, **18.** Bo wtedy jest przed tobą przyszłość i twoja nadzieja nie zawiedzie. **19.** Słuchaj, synu mój,

i bądź mądry! Skieruj swoje serce na prostą drogę! **20.** Nie bywaj wśród upijających się winem lub obżerających się mięsem, **21.** Gdyż pijak i żarłok ubożeją, a ospali chodzą w łachmanach. **22.** Słuchaj swojego ojca, bo on cię zrodził, i nie gardź swoją matką, dlatego że jest staruszką. **23.** Zdobywaj prawdę i nie sprzedawaj jej, mądrość i karność, i rozum. **24.** Ojciec sprawiedliwego bardzo się raduje; kto zrodził mądrego, cieszy się. **25.** Niech się weseli twój ojciec i twoja matka i niech się raduje twoja rodzicielka. **26.** Synu mój, daj mi swoje serce, a twoje oczy niechaj strzegą moich dróg! **27.** Bo dołem głębokim jest nierządnicą, a obca kobieta ciasną studnią. **28.** Zaiste, czai się jak rabuś, wśród ludzi pomnaża niewiernych. **29.** Kto mówi: Biada! Kto mówi: Ach! U kogo jest klótnia? U kogo skarga? Kto ma rany bez powodu? Kto ma zaczerwienione oczy? **30.** Ci, którzy do późna przesiadują przy winie, którzy chodzą kosztować winnej mieszaniny. **31.** Nie patrz na wino, jak się czerwieni, jak się skrzy w pucharze i lekko spływa do gardła. **32.** Bo w końcu ukąsi jak wąż, wypuści jad jak żmija. **33.** Twoje oczy oglądać będą dziwne rzeczy, a twoje serce mówić będzie opaczne słowa, **34.** I wyda ci się, że śpisz na pełnym morzu i że jesteś jak śpiący przy sterze okrętu. **35.** Bili mnie, a wcale nie bolało, tłukli mnie, a nic nie czułem. Jak tylko wytrzeźwieję, znów do niego wrócę.

Rozdział 24

Nie zazdrość złym ludziom i nie pragnij ich towarzystwa

1. Nie zazdrość złym ludziom i nie pragnij ich towarzystwa, **2.** Gdyż ich serce myśli o gwałcie, a ich wargi mówią o nieszczęściu. **3.** Dom buduje się mądrością, a umacnia się go roztropnością. **4.** I dzięki rozsądkowi napełnia się spichlerze wszelkimi cennymi i upragnionymi dobrami. **5.** Człowiek mądry więcej potrafi niż mocny, a mąż światły więcej niż silny. **6.** Gdyż pod roztropnym dowództwem możesz prowadzić wojnę, a zwycięstwo jest tam, gdzie jest wielu doradców. **7.** Mądrość jest dla głupca zbyt wzniosła; w sądzie nie otwiera on swoich ust. **8.** Kto myśli tylko o tym, jak źle czynić, tego nazywają wichrzycielem. **9.** Zamyśl głupca jest grzechem, a szyderca jest ohydą dla ludzi. **10.** Gdy w dniu niedoli jesteś gnuśny, twoja siła zawodzi. **11.** Ratuj wydanych na śmierć, a tych, których się wiedzie na stracenie, zatrzymaj. **12.** Jeżeli mówisz: Nie wiedzieliśmy, to Ten, który bada serca, przejrzy to. A Ten, który czuwa nad twoją duszą, wie o tym i odda każdemu według jego czynu. **13.** Synu mój, jedz miód, bo jest dobry, słodki jest plaster miodu dla twojego podniebienia; **14.** Tym też jest wiedza i mądrość dla twojej duszy! Jeżeli ją znajdziesz, masz jeszcze przyszłość, a nadzieja twoja nie rozwieje się. **15.** Nie czatuj, grzeszniku, przed mieszkaniem sprawiedliwego, nie burz miejsca jego spoczynku, **16.** Bo choć sprawiedliwy siedem razy upadnie, jednak znowu się podniesie; lecz grzesznicy potykają się w nieszczęściu. **17.** Nie ciesz się z upadku swojego nieprzyjaciela, a gdy się potknie, niech się nie raduje twoje serce, **18.** Aby Pan tego nie widział i nie uznał tego za złe; a wtedy odwróciłby od niego swój gniew. **19.** Nie oburzaj się na złoczyńców i nie unoś się z powodu bezbożnych, **20.** Bo zły nie ma przyszłości, a lampa bezbożnych zgaśnie. **21.** Bój się, synu mój, Pana i króla; nie wynoś się nad żadnego z nich! **22.** Gdyż nagle sprowadzą

na ciebie nieszczęście i nie wiadomo, jaka zagłada może przyjść od obu. **23.** A jeszcze to pochodzi od mędrców: Niedobrze, jeżeli się sądzi stronnico. **24.** Kto mówi winowajcy: Jesteś niewinny, tego przeklinają ludy, temu złorzeczą narody. **25.** Lecz tym, którzy wydają sprawiedliwe wyroki, dobrze się powodzi, spływa na nich błogosławieństwo i szczęście. **26.** Właściwa odpowiedź jest jak pocałunek w usta. **27.** Wykonaj najpierw swoją pracę na zewnątrz i upraw dla siebie pole, a potem zakładaj swój dom. **28.** Nie bądź bez powodu oskarżycielem swojego bliźniego i nie nakłaniaj swoich warg do fałszywych zeznań. **29.** Nie mów: Jak on postępuje ze mną, tak ja z nim postąpię, każdemu oddam według jego czynu. **30.** Szedłem koło roli próżniaka i koło winnicy głupca: **31.** A oto wszystko porosło chwastem, powierzchnię jej pokryły pokrzywy, a kamienne ogrodzenie było rozwalone. **32.** Gdy na to spojrzałem, zwróciło to moją uwagę; ujrzałem to i wyciągnąłem stąd naukę: **33.** Trochę się prześpisz, trochę podrzemiesz, trochę założysz ręce, aby odpocząć, **34.** A wtem zaskoczy cię ubóstwo jak włóczęga i niedostatek jak zbrojny mąż.

Rozdział 25

Pouczenia w formie porównań

1. Również to są przysłówia Salomona, które zebrali mężowie Ezechiasza, króla judzkiego: **2.** Chwałą Bożą jest rzecz ukryć, a chwałą królów rzecz zbadać. **3.** Wysokość niebios, głębokość ziemi oraz serca królów są niezbadane. **4.** Gdy się oddzieli żużel od srebra, to złotnikowi uda się naczynie; **5.** Gdy się usunie bezbożnego sprzed oblicza króla, to jego tron umocni się przez sprawiedliwość. **6.** Nie chełp się przed królem i nie stawaj na miejscu możnych; **7.** Gdyż lepiej jest, gdy oni ci powiedzą: Posuń się wyżej! niż żeby cię miano poniżyć przed księciem. **8.** Gdy twoje oczy coś zauważą, Nie podawaj tego zaraz do sądu, bo co zrobisz na koniec, gdy cię zawstydzi twój bliźni? **9.** Załatw swoją sprawę ze swoim bliźnim, lecz nie wydawaj cudzej tajemnicy, **10.** Aby cię nie zelżył słuchający i nie przyłgnęła do ciebie niesława. **11.** Słowo wypowiedziane we właściwym czasie jest jak złote jabłko na srebrnych czaszach. **12.** Złotym kolczykiem i klejnotem ze złota jest dla ucha, które słucha, ten, kto mądrze napomina. **13.** Czym jest chłodzący śnieg w czasie żniwa, tym jest godny zaufania posłaniec dla tego, kto go posyła, gdyż pokrzepia duszę swojego pana. **14.** Człowiek, który się chełpi darem, którego nie dał, jest jak chmury i wiatr bez deszczu. **15.** Cierpliwością można przekonać sędziego, a łagodny język łamie kości. **16.** Znalazłeś miód, jedz tyle, ile trzeba, żebyś się nim nie przejadł i nie zwymiotował. **17.** Niech twoja noga rzadko staje w domu twojego bliźniego, abyś mu się nie uprzykrzył i on cię nie znienawidził. **18.** Młotem, mieczem i ostrą strzałą jest człowiek, który fałszywie zeznaje przeciwko swojemu bliźniemu. **19.** Zaufać przewrotnemu w dniu niedoli to tak, jak mieć zepsuty ząb i chwiejącą się nogę. **20.** Kto sercu strapionemu śpiewa pieśni, jest jak ten, kto zdejmuje ubranie w dzień mroźny, albo jak ocet na ranę. **21.** Jeśli łaknie twój nieprzyjaciół, nakarm go chlebem, a jeśli pragnie, napój go wodą, **22.** Bo wtedy węgle rozżarzone zgarniesz na jego głowę, a Pan ci odpłaci. **23.** Wiatr północny sprowadza deszcz,

a obmowa wywołuje gniew na twarzy. **24.** Lepiej jest mieszkać kątem na poddaszu niż z kobietą swarliwą we wspólnym domu. **25.** Jak zimna woda dla ust spragnionych, tak dobra wieść z dalekiej krainy. **26.** Sprawiedliwy, który jest chwiejny przed bezbożnym, jest jak zmaćcone źródło albo skażony zdrój. **27.** Niedobrze jest jeść za wiele miodu; bądź więc oszczędny w słowach pochwalnych. **28.** Człowiek nieopanowany jest jak miasto z rozwalonym murem.

Rozdział 26

1. Jak śnieg w lecie i jak deszcz w żniwa, tak nie na miejscu jest cześć dla głupca. **2.** Jak ptak, który ucieka, jak jaskółka, która ulatuje, tak jest z bezpodstawnym przekleństwem: ono się nie ziszcza. **3.** Na konia bicz, na osła wędzidło, a kij na grzbiet głupców. **4.** Nie odpowiadaj głupiemu według jego głupoty, abyś i ty nie upodobił się do niego. **5.** Odpowiedz głupiemu według jego głupoty, aby się nie uważał za mądrego. **6.** Podcina sobie nogi, połyka przykrość, kto wysyła poselstwo przez głupca. **7.** Jak jest ze zwisającymi goleniami kulawego, tak jest z przypowieścią w ustach głupców. **8.** Oddawać głupcowi cześć to tak, jak kłaść sakiewkę z klejnotami na kupę kamieni. **9.** Gałązka ciernia w ręku pijanego to tak, jak przypowieść w ustach głupców. **10.** Jak jest ze strzelcem, który rani wszystkich przechodniów, tak jest z tym, który wynajmuje głupca lub pijaka. **11.** Jak pies wraca do tego, co zwymiotował, tak głupiec powtarza swoje głupstwa. **12.** Gdy widzisz człowieka mającego się za mędrca, to więcej nadziei jest dla głupca niż dla niego. **13.** Leniwy mówi: Lwica jest na drodze, lew jest na ulicach. **14.** Jak drzwi obracają się na zawiasach, tak próżniak na łóżku. **15.** Leniwy wyciąga rękę do misy, lecz ciężko mu podnieść ją dalej do ust. **16.** Leniwy ma się za mądrzejszego niż siedmiu odpowiadających rozsądnie. **17.** Kto się wtrąca do cudzego sporu, ten jak gdyby łapał biegnącego psa za uszy. **18.** Do obłąkanego, który rzuca płonące głownie i śmiertelne strzały, **19.** Podobny jest człowiek, który oszukał swojego bliźniego, a potem mówi: Ja tylko żartowałem. **20.** Gdy nie ma drzewa, ogień gaśnie; gdy nie ma oszczercy, zwada ustaje. **21.** Czym węgiel dla żaru i drzewo dla ognia, tym człowiek kłótlivy dla wzniecenia sporu. **22.** Słowa potwarcy są jak łakocie; spływają gładko w głąb ciała. **23.** Czym srebrna glazura na czaszy, tym gładkie wargi i złe serce. **24.** Ten, kto nienawidzi, udaje wargami innego, lecz w sercu knuje podstęp; **25.** Nie wierz mu, choć odzywa się miłym głosem, gdyż siedem obrzydliwości jest w jego sercu. **26.** Choć nienawiść ubiera się w szatę pozornej życzliwości, to jednak jej złość wyjdzie na jaw w zgromadzeniu. **27.** Kto kopie dół, wpada weń, a kamień wraca na tego, kto go toczy. **28.** Fałszywy język nienawidzi tych, których zmiążdżył, a usta pochlebcy prowadzą do zguby.

Rozdział 27

1. Nie chwal się dniem jutrzejszym, bo nie wiesz, co dzień może przynieść. **2.** Niech inny cię chwali, a nie własne usta, obcy, a nie własne wargi. **3.** Ciężki jest kamień i sporo waży piasek, lecz rozdrażnienie z powodu głupca jest cięższe od obu. **4.** Okrutna jest zapalczywość i niepohamowany jest gniew; lecz kto się ostoi przed zazdrością? **5.** Lepsza jest jawna nagana, niż nieszczerza miłość. **6.** Razy przyjaciela są

oznaką wierności, pocałunki wroga są zwodnicze. **7.** Syty depcze plaster miodu, lecz głodnemu nawet gorycz jest słodyczą. **8.** Jak ptak, który daleko odleciał od gniazda, tak człowiek, który się tuła z dala od ojczyzny. **9.** Olejek i kadzidło cieszą serce, lecz słodki jest przyjaciel, który radzi szczerze. **10.** Nie opuszczaj swojego przyjaciela ani przyjaciela ojca; nie wchodź też do domu brata w dniu swojej niedoli. Lepszy jest sąsiad blisko niż brat daleko. **11.** Bądź mądry, synu mój, i rozweselaj moje serce, a będę mógł dać odprawę temu, kto mnie łży. **12.** Roztropny, widząc zło, kryje się: prostaczkowie idą dalej i ponoszą szkodę. **13.** Weź suknię tego, kto za obcego ręczy; zlicytuj go za cudzoziemców. **14.** Kto wczesnym rankiem zbyt głośno pozdrawia swojego bliźniego, temu uznane to zostaje za złorzeczenie. **15.** Stale ciekająca rynna na dachu w dzień słotny i kobieta kłótliva są jednakowe. **16.** Kto ją chce powstrzymać, to jakby wiatr powstrzymywał, a jego prawica chwyta oliwę. **17.** Żelazo ostrzy się żelazem, a zachowanie swojego bliźniego wygładza człowiek. **18.** Kto pielęgnuje drzewo figowe, spożywa jego owoc; a kto wiernie służy swojemu panu, jest czczony. **19.** Jak w wodzie odbija się twarz, tak serce jest zwierciadłem człowieka. **20.** Kraina umarłych i otchłań są nienasycone; także oczy ludzkie nigdy się nie nasycą. **21.** Czym dla srebra tygiel, a dla złota piec, tym dla człowieka jego dobre imię. **22.** Choćbyś głupca stał w moździerzku tłuczkiem razem z krupami, nie opuści go głupota. **23.** Doglądaj pilnie stanu swoich owiec, zwracaj uwagę na swoje trzody, **24.** Gdyż majętność nie trwa na wieki ani bogactwo z pokolenia w pokolenie. **25.** Gdy trawa znikła, świeża zieleń jest spasiona i siano z gór sprzątnięte, **26.** Wtedy masz jagnięta na odzież dla siebie, a kozły na kupno pola, **27.** I dosyć koziego mleka na wyżywienie siebie i swojego domu, i na utrzymanie swojej służby.

Rozdział 28

1. Występny ucieka, chociaż nikt go nie goni, lecz sprawiedliwy jest nieustraszony jak młody lew. **2.** Wskutek własnej winy kraj ma wielu władców, lecz dzięki rozsądnemu i rozumnemu człowiekowi utrwała się prawo. **3.** Człowiek bezbożny, który uciska ubogich, jest jak ulewa, po której nie ma chleba. **4.** Ci, którzy porzucają przepisy, chwalą bezbożnego; lecz ci, którzy przestrzegają przepisów, zwalczają go. **5.** Żli ludzie nie wiedzą, co słuszne, lecz ci, którzy szukają Pana, rozumieją wszystko. **6.** Lepszy jest ubogi, który postępuje nienagannie, niż bogaty, który chodzi krętymi drogami. **7.** Kto trzyma się przepisów, jest rozumnym synem, lecz kto obcuje z żarłokami, przynosi ojcu hańbę. **8.** Kto powiększa swój majątek przez lichwiarskie odsetki, gromadzi go dla tego, który lituje się nad ubogimi. **9.** U tego, kto odwraca ucho, aby nie słyszeć nauki, nawet modlitwa jest ohydą. **10.** Kto sprowadza prawych na drogę występku, ten wpada we własny dół; lecz dziedzictwem nienagannych jest szczęście. **11.** Bogacz wydaje się sobie samemu mądrym, lecz rozumny biedak zdoła go przejrzeć. **12.** Gdy sprawiedliwi triumfują, wtedy jest wielkie święto, lecz gdy bezbożni się podnoszą, ludzie kryją się. **13.** Kto ukrywa występki, nie ma powodzenia, lecz kto je wyznaje i porzuca, dostępuje miłosierdzia. **14.** Szczęśliwy jest człowiek, który stale trwa w bojaźni Bożej; lecz kto zatwardza serce, wpada w nieszczęście. **15.** Ryczącym lwem

i zgłodziąłbym niedźwiedziem jest bezbożny władca dla ubogiego ludu. **16.** Im mniej rozumu ma ksiązę, tym okrutniejszym jest zdziercą; lecz kto nienawidzi wymuszonych datków, długo żyć będzie. **17.** Człowiek ścigany za zabójstwo ucieka aż do grobu: niech go nie zatrzymują! **18.** Kto postępuje uczciwie, doznaje pomocy; kto chodzi krętymi ścieżkami, wpada w dół. **19.** Kto uprawia swoją rolę, ma chleba pod dostatkiem; lecz kto uganiania się za nicościami, cierpi niedostatek. **20.** Człowiek spolegliwy ma obfite błogosławieństwo; kto chce się szybko wzbogacić, nie ujdzie kary. **21.** Nie jest dobrze być stronniczym; nawet dla kawałka chleba niejedyn popełnia przestępstwo. **22.** Człowiek zazdrosny szybko chce dojść do bogactwa, a nie wie, że spadnie nań niedostatek. **23.** Kto strofuje bliźniego, zbiera w końcu więcej podziękowania niż język schlebiający. **24.** Kto ograbia ojca lub matkę i mówi: To nie jest grzech, jest współnikiem łotra. **25.** Chciwiec wywołuje spory, lecz kto ufa Panu, bywa nasycony. **26.** Kto ufa własnemu sercu, ten jest głupi; kto mądrze postępuje, jest bezpieczny. **27.** Kto daje ubogiemu, nie zazna braku, lecz kto zasłania swoje oczy, zbiera wiele przekleństw. **28.** Gdy grzesznicy są górą, ludzie się kryją, a gdy giną, mnożą się sprawiedliwi.

Rozdział 29

1. Kto mimo wielu upomnień trwa w uporze, będzie nagle, bez ratunku zdruzgotany. **2.** Gdy sprawiedliwi sprawują władzę, lud się cieszy; lecz gdy rządzą bezbożni, lud wzdycha. **3.** Kto kocha mądrość, sprawia radość ojcu, lecz kto obcuje z nierządnicami, trwoni majątek. **4.** Król umacnia kraj prawem; kto ściąga wiele podatków, niszczy go. **5.** Kto schlebia swojemu przyjacielowi, ten mu zastawia sidła na nogi. **6.** Zły człowiek wikła się we własnym grzechu, lecz sprawiedliwy raduje się i weseli. **7.** Nabożny zajmuje się sprawą ubogich, lecz bezbożny w ogóle na nią nie zważa. **8.** Naśmiewcy wywołują w mieście zamieszki, lecz mędrcy uśmierzają gniew. **9.** Gdy mądry wie, spór z głupim, to ten raz wybucha, raz się śmieje, i nie dochodzi do pojednania. **10.** Krwiożercy nienawidzą nienagannego, lecz prawi troszczy się o jego życie. **11.** Głupi ujawnia całą swoją porywczność, lecz mądry w końcu ją uśmierza. **12.** Gdy władca słucha kłamstw, wszyscy jego słudzy są bezbożni. **13.** Gdy biedny spotyka się ze zdziercą, Pan obdarza światłem oczy obydwu. **14.** Tron króla, który sprawiedliwie rozsądza ubogich, będzie na wieki umocniony. **15.** Różga i karcenie dają mądrość, lecz nieposłuszny chłopiec przynosi wstyd swojej matce. **16.** Gdy występni stają się potężni, wtedy i grzech się wzmaga; lecz sprawiedliwi oglądać będą ich upadek. **17.** Karć swojego syna, a oszczędzi ci niepokoju i sprawi rozkosz twojej duszy. **18.** Gdzie nie ma objawienia, tam lud się rozprzęga; błogosławiony ten, kto przestrzega nauki. **19.** Samymi słowami sługi się nie poprawi, bo choć je rozumie, nie bierze ich pod uwagę. **20.** Czy widziałeś nierozważnego przez pośpiech w swoich słowach? Więcej można się spodziewać po głupim niż po nim. **21.** Kto rozpieszcza swojego sługę za młodu, ten w końcu spotka się z jego uporem. **22.** Człowiek skłonny do gniewu wszczyna zwadę, a porywczy popełnia wiele błędów. **23.** Pycha przywodzi człowieka do upadku, lecz pokorny duchem dostępuje czci. **24.** Kto się dzieli ze złodziejem, nienawidzi swojej duszy; słyszy

przekleństwo, a jednak go nie wydaje. **25.** Lęk przed ludźmi stawia na człowieka sidła, lecz kto ufa Panu, ten jest bezpieczny. **26.** Wielu zabiega o względy władcy, lecz Pan wymierza każdemu sprawiedliwość. **27.** Ohydą dla sprawiedliwych jest człowiek niegodziwy; lecz kto postępuje nienagannie, jest ohydą dla bezbożnego.

Rozdział 30

Spostrzeżenia Agura

1. Słowa Agura, syna Jake z Massy. Mąż ten mówi: Mozoliłem się nad sprawą Bożą, mozoliłem się nad sprawą Bożą i uległem. **2.** Zaiste, jestem najgłupszy z ludzi i nie mam ludzkiego rozumu, **3.** Nie uczyłem się mądrości i nie mam wiedzy o Najświętszym. **4.** Kto wstąpił na niebiosy i zstąpił? Kto zebrał wiatr w swoje dłonie? Kto owinał wody płaszczem? Kto stworzył wszystkie krańce ziemi? Jakie jest jego imię? I jakie jest imię jego syna? Czy wiesz? **5.** Każde słowo Pana jest prawdziwe. On jest tarczą dla tych, którzy mu ufają. **6.** Nie dodawaj nic do jego słów, aby cię nie zganił i nie uznał za kłamcę. **7.** Proszę cię o dwie rzeczy; nie odmów mi, zanim umrę: **8.** Oddal ode mnie fałsz i słowo kłamliwe; nie nawiedz mnie ubóstwem ani nie obdarz bogactwem, daj mi spożywać chleb według mojej potrzeby, **9.** Abym, będąc syty, nie zaparł się ciebie i nie rzekł: Któż jest Pan? Albo, abym z nędzy nie zaczął kraść i nie znieważył imienia mojego Boga. **10.** Nie oczerniaj sługi przed jego panem, aby ci nie złorzeczył i byś ty nie poniósł kary! **11.** Jest ród, który złorzeczy ojcu i nie błogosławi matce, **12.** Ród we własnych oczach czysty, choć nie jest obmyty z własnego brudu; **13.** Ród o oczach wyniosłych, o powiekach dumnych; **14.** Ród, który ma zęby jak miecze, a żuchwę jak noże, aby pożreć ubogich na ziemi, a biednych wśród ludzi. **15.** Pijawka ma dwie córki, którym na imię: Daj! Daj! Trzy są rzeczy nienasycone, owszem cztery, które nigdy nie powiedzą: Dosyć! **16.** Kraina umarłych, łono niepłodne, ziemia niesyta wody i ogień, który nigdy nie powie: Dosyć! **17.** Oko, które szydzi z ojca i gardzi sędziwą matką, wydziobią kruki nad rzeką lub zjedzą orlęta. **18.** Trzy rzeczy są niezrozumiałe dla mnie, owszem cztery, których nie pojmuję: **19.** Szlak orła na niebie, droga węża na skale, droga okrętu na pełnym morzu i obcowanie mężczyzny z kobietą. **20.** Tak postępuje cudzołożnica: Je i obciera sobie usta, i mówi: Nic złego nie uczyniłam. **21.** Pod trzema rzeczami drży ziemia, owszem, czterech unieść nie może: **22.** Niewolnika, gdy zostaje królem, głupca, gdy żyje w dostatkach, **23.** Wzgardzonej, gdy zostaje żoną, służącej, gdy dziedziczy po swojej pani. **24.** Cztery stworzenia na ziemi należą do najmniejszych, a są mędrsze niż mędrzy: **25.** Mrówki, ludek słaby, a jednak w lecie zbierają swój pokarm, **26.** Borsuki, ludek bez siły, a w skale buduje swoje mieszkania. **27.** Szarańcze nie mają króla, a jednak wszystkie wyruszają w szeregu. **28.** Jaszczurka da się schwytać rękoma, a jednak jest w pałacach królewskich. **29.** Trzy są istoty, które mają wspaniały krok, owszem cztery, które chodzą dostojnie: **30.** Lew, bohater wśród zwierząt, który przed nikim nie ustępuje, **31.** Kogut, co dumnie kroczy, koziół i król, który jak Bóg występuje wśród swojego ludu. **32.** Czy bezmyślnie postąpiłeś, wynosząc się, albo czy dobrze rozważyłeś, połóż rękę na

ustach. **33.** Przez ubijanie mleka robi się masło, mocniejsze wycieranie nosa powoduje krwotok, a kto wzbudza gniew, wywołuje kłótnie.

Rozdział 31

Przestrogi dla panujących

1. Słowa Lemuela, króla Massy, których go uczyła jego matka. **2.** Cóż mam powiedzieć, mój pierworodny Lemuelu, i co, synu mojego łona, synu moich ślubów? **3.** Nie oddawaj kobietom swojej siły, nie chodź drogami, na których gubią się królowie. **4.** Królom, o Lemuelu, królom nie wypada pić wina albo książętom pragnąć mocnego napoju, **5.** Aby przy picciu nie zapomnieli ustaw i nie naginali prawa wszystkich ubogich. **6.** Dajcie mocny napój ginącemu i wino strapionym na duchu! **7.** Niech piją i zapomną o nędzy i nie pomną już swojego trudu. **8.** Otwórz swoje usta w obronie niemego i w sprawie wszystkich opuszczonych! **9.** Otwórz swoje usta, sądz sprawiedliwie, ubogim i biednym wymierzaj sprawiedliwość!

Pochwała dzielnej kobiety

10. Dzielna kobieta - trudno o taką - jej wartość przewyższa perły, **11.** Serce małżonka ufa jej, nie brak mu niczego, **12.** Gdyż wyświadcza mu dobro, a nie zło, po wszystkie dni swojego życia; **13.** Dbą o wełnę i len i pracuje żwawo swoimi rękami. **14.** Podobna jest do okrętów handlowych, z daleka przywozi żywność. **15.** Wstaje wcześnie, gdy jeszcze jest noc; daje żywność swoim domownikom, a swoim służącym, co im się należy. **16.** Gdy zechce mieć rolę, nabywa ją, pracą swoich rąk zasadza winnicę. **17.** Mocą przepasuje swoje biodra i rześko porusza ramionami. **18.** Wyczuwa pożytek ze swojej pracy, jej lampa także w nocy nie gaśnie. **19.** Wyciąga ręce po kądziel, swoimi palcami chwytą wrzeciono. **20.** Otwiera swoją dłoń przed ubogim, a do biedaka wyciąga swoje ręce. **21.** Nie boi się śniegu dla swoich domowników, bo wszyscy jej domownicy mają po dwa ubrania. **22.** Sama sobie sporządza okrycia, jej szata jest z purpury i bisioru. **23.** Mąż jej jest w bramach szanowany, zasiada w radzie starszych kraju. **24.** Wyrabia spodnią bieliznę i sprzedaje ją, i pasy dostarcza kupcowi. **25.** Dziarskość i dostojność jest jej strojem, z uśmiechem na twarzy patrzy w przyszłość. **26.** Gdy otwiera usta, mówi mądrze, a jej język wypowiada dobre rady. **27.** Czuwa nad biegiem spraw domowych, nie jada chleba nie zapracowanego. **28.** Jej synowie nazywają ją szczęśliwą, jej mąż sławi ją, mówiąc: **29.** Jest wiele dzielnych kobiet, lecz ty przewyższasz wszystkie! **30.** Zmienny jest wdzięk i zwiewna jest uroda, lecz bogobojna żona jest godna chwały. **31.** Oddajcie jej, co się jej należy! ją w bramach wysławiają jej czyny!